

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik III.

V Ljubljani 15. marca 1902.

Št. 6.

Najnovjše priznanje.

Vzlo in grehoto, v nazadnjaštvo in izdajstvo se šteje nam „Slomškarjem“, da se ne maramo družiti z onimi, ki bi radi vrgli verstvo iz šol, ki bi radi izročili naše šolstvo pedagogom brez vere. No, nas tega sovraštva ni strah! Obžalujemo sicer, da učitelji ne moremo složno delovati na polju narodne prosvete, za kulturni napredek slovenskega naroda, a to tolažilno zavest imamo, da mi nesloge nismo krivi in zato nas ni strah! Nesloge krivi so tisti, ki so zavrgli katoliške principe, ki so nam sveti, ki so po našem globokem prepričanju edino rešilni za naš narod!

Povejte nam, kje je kaka upravičena pridobitev moderne dobe, ki bi jo mi principielpno zametali! Kje je kak napredek na polju šolstva in prosvete, ki bi mu mi nasprotovali? Ali mar zametamo nove učne metode? ali napredek šolske higijene? ali nove iznajdbe? ali kaj? Kaj zametamo, kar je dokazano resničnega, dobrega in lepega? Povejte nam! A vi pač, vi ste zavrgli katolicizem kot princip vzgoje, torej princip, ki je bil priznan do naše dobe kot najvišji vzgojni faktor — torej ste *vi* krivi razdora in razkola, a ne *mi*! Mi z veseljem pozdravljamo ter si z veseljem osvajamo moderne pridobitve — seveda, da bi kdo stare, a vedno resnične, ker večne principe, teptal v blato, tega ne pustimo!

Veliko zanimanje vzbuja zadnji čas v vseh krogih vseučilišnega profesorja Ehrharda knjiga: „Der Katholicismus und das XX. Jahr-

hundert.“ Zanimalo je tudi nas, kaj neki sodi veleučeni zgodovinar o šolstvu (saj da se tega tako aktualnega vprašanja ni mogel ogniti, to se nam je zdelo gotovo!). Kaj torej pravi Ehrhard, mož, ki mu marsikaj po pravici prerekajo, a ne morda kakor da bi bil preveč „klerikalen“, marveč ravno v nasprotni smeri?

Večkrat se sliši trditev, pravi Ehrhard¹⁾, da katoliška cerkev za ljudsko omiko ničesar storila ni, marveč, da cerkev ljudstvo celo „poneumnjuje“. Temu nasproti je treba ljudstvu v spomin poklicati, da katoliška cerkev ni le premnogo storila za ljudsko naobrazbo, ampak da je to naravnost ustvarila! Kakor daleč tudi se ozremo nazaj v zgodovino predkrščanskih časov, nikjer ne najdemo resničnega, živega in dejanskega interesa za ubogo nižje ljudstvo; povsod vidimo le tisto grdo, človeka ne vredno nasprotje med nekaterimi izbranimi „gospodovavci“ in med veliko maso „sužnjev“. V starem veku tudi drugače biti ni moglo. Zakaj resničen, nesebičen interes za ljudstvo ni mogoč brez neke velike vodilne ideje in gonilne sile. Ta velika ideja je prepričanje, da so bratje vsi ljudje, bratje vsi narodi, kot stvari enega Boga in kar je več, kot sinovi enega Očeta! In ona velika gonilna sila je le prava, čista, plemenita ljubezen do Boga in do bližnjega zavoljo Boga. A kdo je prvi izrekel to idejo, če ne Oni, ki je prvi človeštvo učil moliti „Oče naš“, in kdo je prvi vrgel v svet ono silo, če ne zopet Oni, ki je dal človeštvu veliko zapoved vse humanitete, veliko zapoved ljubezni: Ljubi Boga nad vse, a bližnjega, kakor sam sebe!

Prvi ljudski izobraževalci, ki jih pozna zgodovina, so bili ravno apostoli, ki so šli po vsem svetu oznanjevat ubogim evangelij, razglaševat njih prava. Kar pa so storili apostoli za Grke in Rimljane in iztočnjake, to je nadaljevala katoliška cerkev pri Germanih, Slovanih in Ogrih; vzgajala jih je v srednjem veku, dajoč jim človeku dostojno pojmovanje o življenju in navajajoč jih k plemenitejšemu življenju. Če so bili narodi v srednjem veku tako udani katoliški cerkvi, je bila to le hvaležnost, ker cerkev jim ni le posredovala prave religije, ampak je bila obenem mati njih višjega kulturnega življenja.

V sedanjosti je treba pogledati le tja, kjer delujejo katoliški misijoni ter primerjati njih delovanje z vplivom „moderne kulture“, na afričanske narode! In kdo bo tajil, da je tudi v naši sredi katoliška cerkev še vedno prva vzgojevalna sila, ki en dan več stori, kakor vsa naobraževalna društva sveta v celem letu? Ta sila je nje neposredni, blažeči vpliv na srca mladine od prve detinske dobe, vpliv nje visokih nauk, nje resnobnih etičnih zahtev, nje veličastnega bogoslužja! Če se ta vpliv ne dejstvuje vedno v vsej svoji moči, je krivo tega le to, da ga umetno ovirajo in zabranjujejo!

Kajpada, lahko je množiti očitke zoper cerkev, če kdo ignorira vse zgodovinske zakone, če kdo tirja od cerkve za kako dobo nekaj, česar sploh storiti ni bilo mogoče! Kako naj bi bila na primer cerkev ustanovila današnje ljudsko šolo tedaj, ko je bila v najvišjih krogih naobrazba še tako

¹⁾ Str. 396. 2. in 3. izdaje.

majhna? Čim bolj površno kdo pozna zgodovino, tem lažje mu je zlorabiti jo za take laži-znanstvene napade!

Res pa je, da se morajo katoličani v naši dobi razgibati. Dati je treba ljudstvu zlasti po mestih vsega, kar nudijo moderna nekatališka naobraževalna društva, a poleg tega, česar ona nuditi ne morejo in kar pravo naobrazbo še-le izvrši, deleč najvišjih dobrin človeštva: božjo resnico, pravost, estetični užitek, religijo! Te nebeške dobrine, a ne zemeljske, delajo človeka še le resnično človeka! Brez njih ni pravega človečanstva, zato pa morajo biti prav one najvišja vsebina prave ljudske naobrazbe.

Prava ljudska naobrazba je le tam, kjer so trajno zadovoljene umske, etične, estetične in religiozne potrebe ljudstva. A harmonično more zadovoljiti to četvero potrebo ljudske duše le katolicizem. Zato se prava ljudska naobrazba krije s katoliško! Čim bolj se bo ljudstvo zatopilo v notranje bogastvo katolicizma, tem jasneje bo uvidelo, da se mora tudi sedaj vrniti k onemu viru, iz katerega je pilo v mladosti, iz katerega so mu stoletja dotekali vrelci resnice, dušne moči in srčne sreče, k viru, ki bo tekel tudi v bodočnosti, k viru, ki ne bo usehnil nikdar!

Tako Ehrhard. Ker pa je bilo to prepričanje vsekdar tudi naše, zato ne moremo hoditi z onimi, ki so to prepričanje izdali liberalizmu in njegovim pokroviteljem, zato smo — „Slomškarji“! Zaničujte nas, kakor vam drago! Vaše zaničevanje nam ne more skaliti jasne zavesti, da nismo zato še „nazadnjaki in mračnjaki“, če ljubimo rodno zemljo, ljudstvo naše in našega ljudstva najvišje dobrine! Z Bogom za ljudstvo naše po poti, ki jo je kazal Slomšek!

—c—

Ali je to vstajenje?

Hrum in šum se razlega na vseh koncih in krajih. To je strašno vrvenje in šumenje, katero vznemirja svet... Kdor je zgrešil cilj ali zgubil sidro, se plah in nemiren ozira okrog ne vedoč, kam bi krenil... Glasne trobente preglašajo šum in trobijo gesla, katera naj osvajajo množico in jo vodijo za tistimi, katerim služijo trobentači. „Tovariševa“ trobenta — katera je pa vsako leto drugače uglašena in ima v službi druge trobentače, — doni po slovenski zemlji od vzhoda do zahoda, kjer trobentač ponavlja gesla, ki so bila nekaj za otroke in jih trobi sedaj slovenskim učiteljem: „Za svobodo in napredek!“ Vstanite! Za božjo voljo, napredni slovenski učitelj — vstajaj! In napredni „zaspanci“ — ki so prespali svojo mladost, ki niso hoteli mučiti svojega duha s premišljevanjem in učenjem, ki so žrtva svoje lahkomišljenosti — pa še nimajo oči in drvé za vrtoglavim trobentačem, ki je tem silnejši, ko spoznava, da se učiteljstvo ne dá varati njegovim izposojenim lažnjivim geslom, da se jim posmehuje.

„Slovenski učitelj — vstajaj!“ Ta glas jih drami, da vstajajo in vró za trobentačem, ki je tem silnejši, ko vidi, da narašča četa tistih, ki nočejo za njim za — „naprednim“...

„Napredni“ slovenski učitelj — vstaja. Oglejmo si nekoliko to vstajenje, ki se vrši s tolikim vriščem in krikom!

Bistvo njihovega „vstajenja“ je proklamacija liberalizma. Liberalizem oznanjajo in sami se zgrinjajo pod liberalno zastavo. Ob svojem „vstajenju“ čutijo najnujnejšo potrebo, da se vdinjajo za hlapce liberalizma — t. j. največjemu gospodarskemu, verskemu in narodnemu sovražniku slovenskega ljudstva, čegar mladino bi morali vzgajati . . .

Takoj ob „vstajenju“, ko jim še zaspanec moti srce, se zaganjajo v boj s socijalnimi in narodnimi strankami. Njih boj velja Cerkvi in vsem tistim, ki zastopajo verska, narodna in gospodarska načela ljudstva.

V ta boj vlačijo seboj orožje, katero jim ponujajo liberalni časopisi.

V 7. številki 1. l., piše neki K. N.: „S temi prijatelji menimo tiste stranke, ki prodajajo svojo gospodarsko in politično kramarijo za raznimi firmami, na katerih so naslikani razni svetniki in svetnice božje, in na katerih je privezanih nebroj rožnih vencev in za vstop v tako kramarijo bobnajo na debelo molitveno knjigo . . . itd.“

Tako se ob vstajenju boré.

Nas, ki smo zvesti veri in narodu, ki pojmujeemo učiteljevanje v tem smislu, da res služimo narodu tako, da je v njegov blagor in ne gremo za onimi, ki svoj narod vedoma vodijo v propast, pa karakterizira: „Pri tem delu je svoboda in napredek, pa naj nas ne motijo tisti maloštevilni tovariši, ki služijo v nasprotnem taboru za evnuhe svojim političnim pašam. Ti so skopljenci stanovskega ponosa, zato prav na pristojnem mestu . . . Z roko v roki tvorimo neprodirno falango, oznanjujoč svojim nasprotnikom, da smo vredni boljših in poštenjših nasprotnikov, kakor so oni, da se pa tudi njih ne bojimo, čeravno so globoko pod normalo poštenih in dostojnih ljudij . . .“

Sicer bi bile to surove in žaljive besede, ko bi jih zapisal kdo drugi, ne pa K. N. . . . Tako pa se jim samo posmehujemo, ker jih poznamo.

„Vstajajo“ šele sedaj. Svojo znanost zajemajo iz cenениh brošuric, — kjer mrgoli historij o klerikalni Španski. In potem pišejo „z n a s t v e n e“ članke in razprave.

Svojo oliko in omiko pridobivajo iz liberalnega časopisja in po gostilnah v družbi krokarjev.

Potem pridejo s težkim „mačkom“ v šolo, kjer vzgajajo mladino z besedo in „zgledom“.

Možatost i ponos — t. j. vsekako ponos — pokažejo ob priliki razpisa boljših služb. Takrat si „napredni“ kar podajajo vrata pri raznih gospodih, ki imajo kaj besede in vpliva in z vkrivljenim hrbtom moledujejo za službo. In če beseda nanese, udarijo tudi po kakem „naprednem“ tekmeču.

Tovariše, ki so drugega mišljenja — naj so še tako zvesti v službi in priljubljeni pri ljudstvu, pa denuncirajo pri predstojnikih, obrekujejo pri ljudeh in jim škodujejo, kakor morejo itd.

Tako je „vstajenje“ naprednih slovenskih učiteljev. Za takim vstajenjem pride poraz in propast tako gotovo, kakor gotovo je laž geslo, katero oznanjajo: „Z a s v o b o d o i n n a p r e d e k.“

Učitelj.

Učiteljeva popularnost.

Medno živeje se v krogih šolnikov pojavlja prepričanje, da je treba šolsko vzgojo z domačo vzgojo spraviti v soglasje. Šolske oblasti se trudijo, da bi zveza med stariši in učiteljstvom postala tesnejša. Vpeljujejo se družinske konference, govori in razpravlja se o vplivu, ki ga mora učitelj pridobiti na odrasle, pa ne le na šolsko mladino . . .

Vse to kaže, da šolski organi živo čutijo veliko hibo moderne šole, namreč: pomanjkanje organiške zveze z domačo vzgojo. Od kod to zlo in koliko zmedenost povzroči pri vzgoji, danes nočemo razpravljati. Gotovo je le, da se bode pri prihodnji preosnovi našega šolstva moral tudi ta nedostatek odpraviti.

V sedanjih razmerah je dolžnost učiteljeva, da po možnosti deluje za to harmonijo med šolo in domačo hišo. In tisti učitelj je najboljši, ki z modrim ravnanjem ume med njima napraviti tako razmerje, da vzgoja v očetovski hiši podpira in izpopolnuje šolsko vzgojo. Cim bolj raste zanimanje starišev za šolo, čim bolj se njih želje, nazori in nameni strinjajo z željami, nazori in nameni učitelja, tembolj bode seme, ki je trosi v šoli, padlo na rodovitna tla in rodilo stoteren sad.

Da se harmonija med šolo in domačo hišo res vlada, je mnogo odvisno od osebe učiteljeve. Učitelj si mora pridobiti pri ljudeh tisti ugled, tisto spoštovanje in zaupanje, ki povzroči, da tudi odrasli priznavajo njegove nazore in da se mu dajo voditi. S tujo, a značilno besedo imenujemo ta svojstva popularnost.

Beseda sama (populus = ljudstvo) znači, da si bode učitelj popularnost tedaj pridobil, ako je sam mož ljudstva, ako se ž njim strinja po srcu in po duhu, ako se zna ponižati k njegovi priprostosti, ako ima zmisel za njegove težnje, boli in težave, ako se zaveda, da je sam iz njega izšel, da mora zanj živeti in delovati.

Ta zveza med učiteljem in ljudstvom ne more biti povsod enaka. Tesnejša je na deželi, kakor v mestu. Tam vse razmere napeljujejo na to, da je delovanje in življenje učiteljevo v vednem stiku z življenjem ljudstva. In veliko ugleda si bode učitelj pridobil, ako se smatra za prijatelja in svetovalca odraslih in ne le šolske mladine.

S tem je že h krati obsojeno ono nesrečno teženje, ki hrepeni le po tem, da se prištevaj učitelj takozvani „inteligenci“, ki se hoče dvigniti v neke nedogledne višave, a v tem izgublja tla pod nogami.

Ničesar ne škoduje bolj ugledu ljudskega učitelja in njega vplivu, kakor če se hoče z vsem svojim naziranjem in obnašanjem ločiti od ljudstva, in pri vsaki priliki kaže, da stoji visoko nad „nerazsodno maso“. Žal, da se prav ta prevzetnost v naših časih pogosto prikazuje! Kaže se v gizdavi obleki, potratnem življenju, oblastnem kritikovanju ljudskega mnenja, njegovih šeg in navad. Priprostost naroda se imenuje omejenost ali „zabitost“. In mesto da bi imel učitelj potrpljenje s slabostimi in napakami ljudstva, ga z odurnim obnašanjem od sebe odbija.

Poleg te disharmonije z ljudstvom pa se kaže vzporedno ono stopicanje za „inteligentnimi“ krogi, ono hlastanje po prijateljstvu in naklonjenosti „izobražencev“ in naj je ta „napredni inteligentnej“ tudi kak zakotni pisar ali pa zavarovalni agent.

In kaj koristi učiteljstvu ono vsiljevanje med „višje“ kroge, ono slepo posnemanje njih mišljenja in življenja? Ali mu ne dajo ti izobraženci dostikrat občutiti, da mu prisojajo zelo nizko mesto? Prav v liberalnih učiteljskih listih se dostikrat ponavljajo tožbe, da „inteligenca“ ne spoštuje učitelja, da se proti njemu prezirljivo obnaša. Ali ni torej nespametno pri njej igrati vlogo ponižnega sluge, ki ima lahko častno in vplivno mesto med narodom, kjer ima delovati. In se li ne kaže pri tem stopicanju za „inteligenco“ več hlapčevskega duha, kakor ga ima najzadnji gorjanski cerkovnik?

Umetnost, pridobiti si popularnost, ni težavna, ako vežejo učitelja z ljudstvom isti nazori in isto mišljenje, ako se zna ponižati do njegovega umevanja in zlasti ako ima zmisel za njegove želje in težnje.

Napačno pa je, ako si hoče kdo popularnost pridobiti z umazanimi sredstvi. Kdor z vsakim postopačem pije iz ene steklenice, kdor v gostilni pri kvartah in vinu sklepa prijateljstva ali pri obedih z dvoumnimi šalami vzbuja smeh, tudi tisti bode popularen in množica ga bode nekaj časa hvalila, ker se jednači ž njo. A ta popularnost le prehitro izgine. In tisti, ki so preje učitelja najglasneje hvalili, potem, ko je padel, najpreje vržejo kamen nanj.

Prava popularnost mora zlasti sloneti na spoštovanju. In da ta v občevanju z ljudstvom ne trpi škode, je treba mnogo previdnosti in samozatajevanja. A tam, kjer vlada prava zavednost o poklicu ljudskega učitelja, resna volja in krščanski duh, tam se bode priprostosti pridružila tudi previdnost in učitelju pridobila tisti ugled in upliv, ki je potreben njegovemu stanu.

— c. —

„Učiteljski dom“ v Celovcu.

Koroški rodoljubi so storili važen korak, ki utegne izboljšati sedanje žalostne šolske razmere v tužnem Gorotanu. Sklenili so ustanoviti društvo „Učiteljski dom“, ki ima sličen namen kakor naš „Pripravnikiški dom“. Namen društva je: vzdrževati v učiteljskem naraščaju ljubezen do katoliške vere, ljubezen do materinega jezika in do avstrijske domovine. Da se to doseže, hoče društvo zbirati pripravnike in jim napraviti zavod, v katerem bodo dobro oskrbljeni, a tudi strogo nadzorovani; zavod, ki ima polagoma postati zavetišče učiteljskega stanu, in dom, kjer se bodo zbirali vsi dobromisleči učitelji.

Na čelu tega prekornostnega društva so gg. I. A p i h, c. kr. učiteljski profesor, predsednik; kanonik-župnik J. V i d o v i c, podpredsednik; dalje odborniki: c. kr. gimn. profesor J. W a n g, notar F. S v e t i n a, c. kr. profesor I. S c h e i n i g g, dr. Val. J a n e ž i č, dež. poslanec Fr. G r a f e n a u e r, nad-

učitelj H. Eiler, župnik in komendant Val. Šumah, župnik Št. Bayer in tajnik Jos. Rozman.

Celovski „Mir“ piše o namenu in potrebi tega društva tako:

1. Ali je takega društva treba? Treba ga je, ker nam Slovencem na Koroškem popolnoma primanjkuje slovenščine zmožnih učiteljev. Kedarkoli so se poslanci pritoževali, da prihajajo v naše šole učeniki, ki ne umejo otrok, je šolska oblast se izgovarjala, da nima — slovenskih učiteljev, in res je tako! Slovenskih učiteljev pa ni, ker ni organizacije, ki bi podpirala sinove revnih kmetov, da bi šli v pripravnico. Saj bi kmalu tudi domačih duhovnikov ne imeli več, ko bi ne bilo „Marijanišča“. Treba je kaj storiti, če hočemo dobiti domačih učiteljev!

Nam je takega društva treba, ker se nam navadno še tudi Slovenci, ki jih imamo v učiteljskem stanu, izneverijo — radovoljni ali neradovoljni! Naši poslanci in naši listi so že tisočkrat opozarjali na nezmislno poučevanje slovenskih otrok v nemških naših šolah! Uspeh teh šol je očividno: v mladem ljudstvu gineva vsako veselje do dobrega branja, knjige se mu mu gnusijo in nemški se je naučil toliko, da začne zaničevati, kar bi mu moralo doma biti sveto in drago. A čudno! Pedagogov-učiteljev ni nikjer slišati, da bi povzdignili oni kot najbolj poklicani faktor svoje glasove za zdravo pamet in pametni pouk. Ne moremo misliti, da bi boljši in pametni učitelji ne vedeli, kako se mora poučevati; da bi ne vedeli, da je le materin jezik prava naravna podlaga vsakemu pouku otrok; a noben se ne oglasi, ker se ne upajo! Gorje jim, če bi se uprli proti ukazom vsemogočne stranke, katera je pa sama več ali manj pod vplivom nekaterih politikov. — Če krščansko ljudstvo sploh spoznava in čuti potrebo, dobiti dobrih učiteljev, čutimo to potrebo koroški Slovenci dvakrat.

2. Treba je — a zaman ves trud. Tako je prvi izgovor. Nikdo ne bo menda trdil, da imamo dosti učiteljev, ki bi ljubili vero in narod. A dosti je ljudi, ki mislijo, da je škoda za vsakteri denar, ki se v take namene izdaja. Najboljše fante izvabili bodo iz zavoda in ko pridejo ven med druge, približali se jim bodo in kmalu bodo enaki drugim. Če ne pomaga to nič, res bi bilo škoda denarja, ki ga naše majhno ljudstvo na vseh straneh krvavo potrebuje; a kdo se bo upal trditi, da tudi skrbna vzgoja ne more utrditi značaja mladeniča, namenjenega stopiti v nevarne okolnosti?

Večja je nevarnost, v kateri živi mladi učitelj, temveč je treba nanj obračati skrbi, da se v ti nevarnosti vzdrži. In krščansko ljudstvo, v prvi vrsti sev častita duhovščina, ima dolžnost storiti, kar je v njenih močéh, da se ti nujni potrebi opomore. Kdor pozna danes dijaško življenje v večjih mestih, kjer so učiteljišča, se mora res čuditi, da dobivamo še toliko dobrih učiteljev. Delo, uk jih poblažuje, skrbimo, da bo mladeniče oblaževala tudi dobra domača vzgoja, in mladeniči sami je bodo najbolj srečni.

3. Ni mamo sredstev. Naša sredstva so res preskromna. Želeti bi bilo, da bi imeli mecenatov, ki nas oskrbje s potrebnimi napravami, a takih nimamo in pomagati si moramo sami.

Ni sredstev? Poglejmo družino majhnega posestnika ali nižjega uradnika; kako pičli so dohodki, kako skromno življenje! In vendar najde njihova ljubezen potrebna sredstva, da zamorejo otroke pošiljati v študije. Ljubezni nobena žrtev ni prevelika, nobeno podjetje ni nemogoče. Ljubezen ne bo rekla: nimam; ona ima vedno še kaj, če veliko ne, dá vsaj vinar revna vdova v nabiralnico za občni blagor. Kdor res ljubi otroke našega ljudstva, kdor hoče dejanski skrbeti za njihovi blagor, ne bo rekel: ne morem nič dati, da pa bo dal po močéh; če se bo nabralo več, storili bomo več, če manj, bo pa tudi podjetje manjše. A ne tožimo, da nimamo močij. Zavedimo se, da imamo močij dosti, da nam manjka le pravega navdušenja in gibčnosti.

V prvi vrsti se oziramo ponosno na razvoj naših posojilnic; male so še, a že nesejo sadú. Mar zamoremo dobiček posojilnic boljše porabiti, kot da ga deloma obrnemo v prid ljudski vzgoji? In vprašajmo, ali ne bi moglo 20 posojilnic igrati skrbeti za 20 pridnih pripravnikov? Taki pripravniki, ki bi potem kot učitelji bili ljudstvu vzor verskega in rodoljubnega življenja in eb enem iskreni sodelavci pri posojilnicah samih. Posojilnice bi si po tej poti vzgajale najboljše delavne moči in ob enem bi neizmerno koristile moraličnemu in gospodarskemu razvoju ljudstva.

Zato smelo trdimo: Ni res, da bi ne imeli sredstev, le zavedimo se in ne bojimo se malih žrtev! Vsaj je dajati slaje, kakor sprejemati, in krščanska pravica zatrjuje, da smo dolžni obračati bližnjemu v prid, kar nam preostaja, cesar ne potrebujemo neobhodno zá-se.

4. Stvar je začeta. Na vprašanje: ali je treba, ali je mogoče, našli smo že odgovor: Stvar se je pričela. Odlični rodoljubi postavili so se podjetju na čelo. Njih imena so nam priča, da bo društvo častno zastopano in krepko organizovano. Ta imena so porok, da se ne prične prazno podjetje, marveč stvar vredna podpore vseh rodoljubov. Pravila so se že pri deželni vladi vložila in se bodo objavila takoj po potrditvi. Danes rodoljube opozarjamo na to stvar in jih prosimo: navdušujte z dejanjem in besedo naše ljudstvo za tako velevažno in sveto stvar!

Slovstvo.

Marjetice. Nabrane nežni mladini. — leposloven „Almanah“. Letos pa nas je Uredil in založil Alojzij Merhar. — V baškar razveselilo zopet njihovo delo, posvečeno naši mladini, v podobi „Marjetic“. Ljubljani. Tiskala „Katoliška Tiskarna“. — Prelepa knjižica so te „Marjetice“! Gospodje pisatelji so jih poslali v svet z geslom:

„Marjetice,
le glavice
pohlevno k nebu dvignite!
In Bog bo dal,
vse vam bo dal:
prijaznih sre in mehkih tal!“

Kakor znano, so izdajali ljubljanski gospodje bogoslovci zadnji čas leto za letom prijazno mladinsko knjižico „Pomladni glasi“. Deset letnikov se je bilo nabralo. No, lani so pretrgali to zbirko ter ob stiku dveh stoletij kot ob nekaki posebni slavnostni priliki obelodanili skupno z bogoslovci drugih slovenskih semenišč znanstveno-

Vsekako upamo, da se zgodi tako. — Saj so vendar tako ljubeznivo-nežne te „Marje-

tice“, naj že cvetó v obliki pesmic (stran 1—38) ali pa kot „Sličice in črtice“ (str. 39—134.) Pesmice je vse zložil urednik Alojzij Merhar. Zeló prisrčne so. „Škrjančkov pesmi“ so pač in „Pod milim nebom“ se razlegajo. Pod tistim milim nebom otroške brezskrbnosti in nedolžnosti in radosti! Ni v njih bogve kako globokih misli ali svet gibajočih idej! Ali take so, kakršna je otroška duša. Zdaj to, zdaj ono, zdaj šala, zdaj resnoba, zdaj smeh, zdaj solza, zdaj zemlja, zdaj nebo —: prav kakor čuti in pojmuje nedolžna deca! Tu vam poje „Škrjanček“ tako prisrčno o „Slavku“, ki:

„Marsikaj na drobnem srcu
hrani skrito,
vse v besede
bo povito,
Ko bo mogel
govoriti —
drugo leto
morebiti,

ko mu zobkov vzraste več“;

o „Jožku“, ki tako dobro ve, da Bog-Oče

„v raji in na zemlji
dela vse...“;

o „Ivanu“, kateri

„... seveda bi že rad
kakor oče brati znal,
Ali preden bo to res,
kaj bo Ivan še preстал!“ ... —;

o „Marici“, ki je kot milo nebo in kot živo srebro in kot vir pod goro —; o „Mirku“, ki „gosposko hodi kakor pav“ —;

o „Lenici“, ki ji krasoti lici tako dražesten smehljaj — ter o „Ivanki“, katera hodi pred kapelico, ker ve, da

„molitev angelci
v nebesa nosijo
in sladkih milosti
z višave trosijo.“

Vse te male ljudi opóje „Škrjanček“, potlej se pa poslovi in gre „k lepi mladi zori — v goste jutranje“. In tu zaorijo pesmi „Pod milim nebom“. Pomlad prihaja vasovt k otrokom kot njihova ljubezniva sestra; golobica spremlja sveto Devico; prve snežinke padajo „v vasi zalí“ — kjer še niso poznali zime, vsem v začudenje; v gorski vasi gode čič:

„da je že videl dosti sveta,
ali ni našel lepših pokrajin,
kot so vasice tihih gorã...“;

babica poje vnukom veselo in žalostno pesem; veverica se vsled polževe modrosti prekopicuje po hosti; večerni „ave“ gre čez do-

brave; skozi okno gleda ded, sveti Miklavž je užaljen, ker jokajo matere in učitelji nad mladimi poredneži; sveti Trije kralji so tu; ciganski cigan piska križem sveta — in slednjič smo „v nebesih“...“

Krasne so te pesmice! Prave marjetice —: skromne, a očesu in srcu tako prikupljive! Resnično, v teh glasovih nam je pesnik

„... pesem
od mladih src zapel:
Kako jih ljubi —.“

Čestitamo in zahvaljujemo ga zanje!

Pa tudi prozaičnih spisov, „Sličic in črtic“ smo prav veseli Tuintam res da morda česa nedostaje —: ali pravega duha, gorkega čustva ter ljubeznivega umevanja otroških src ne pogrešamo skoraj prav nikjer. Mična je Pavel Perškova črtica „Zibelka“. Posebno nam tu genljivo sega v dušo podoba blage učiteljice. Samo naslov morda ni čisto pravi. — Istega pisatelja sličici „Ujet“ ter „Lepa in nedolžna“ sta pa še mnogo bolj od one prve črtice Zlasti nam je povšeč ujeti Čukov Janko. V onem neradovoljnem zaporu se mu pa že tako naravno razvijajo predstave, misli in čustva, da lahko rečemo: pisatelj je dober prijatelj psihologiji mladih src! — Frančišek Ks. Stržaj je priobčil dvoje sestavkov: „Na Godičevem pašniku“ in „Iz ljubezni“. V prvem se nam zdi, da je izvrstno naslikana kaznovana lahko-miselnost in neubogljivost. Prav pristno in naravno sta očitana Nacej in Jakec. — Cilikina usoda v drugem spisku pa je nemara malo neverjetna. — Takisto je „Pepček-poniglavlček“ (spisal Andrej Orehek) nekamo nenormalen otrok —: prehudoben v svojih naklepih, premoder v svojem govorjenju, preoblasten v svojem vedenju, nazadnje pa prehitro ves mehak in skesan! Ali sicer se pa tudi ta sestavek prav lepo bere, zlasti radi pristno-narodnega duha, ki veje v njem in v katerega naj se gospod pisatelj le dodobra uglobi — pa nam bode podajal še prav lepih stvari tako v Jurčičevem genru. — Najlepši spis v celi knjižici so pa vsekako A. Merharjeve „Citronečkove pravljice“. To vam je zares nekaj izvirnega, krasnega! To je prirodopisje v poeziji. Metuljček-citroneček se v rani pomladi predstavi mladi deci. Pové, čigav je, odkod je, kakšen je, kako živi — po naukih, ki mu jih je črna mati zemljica dala na pot... No, zdaj so si že znanci; on in

mlada deca. Pa jo hodi obiskavat in ji praviti svoje pravljice. Tako mično pripoveduje, kako se mu je godilo prve dni pomladi; kako se je pogovarjal o vremenu z vranom, ki je „velika tica s tako debelo glavo — a tako bore malo bistrumnosti v njej...“; pripoveduje, kje in kakšen je njegov stalni nočni dom in kakšne ima ta dom sosede; opisuje krasno vse različne cvetove pomladi; razklada, „kako pijejo ptičice pesmi iz prirode in jih zopet izlivajo v prirodo —“; oblačnega, temnega dne pripoveduje bolj žalostno pravljico o zapuščenem boru, ki ima sicer igle, „ali kaj mu hočejo igle, ko pa nima niti“ — in pa nikogar na svetu, da bi se kaj prida menil zanj; jasnega srpanovega dne pa je citronček zopet vesel: bil je pri kraljevi gostiji na obletni dan, odkar so admirala izvolili za kralja — pa opisuje vse goste, kar jih je bilo tamkaj... No, slednjič, ob devetem obisku, se poslovil od

otrok, potem ko jim je zapustil v spomin lepih naukov, kakršnih je njega učila mati-zemljica...

Tako mikavnih, tako konkretnih in pesniških prirodopisnih črtic še nikjer nismo brali. Prav užitek je tako berilo!

* * *

S tem smo ob kratkem in popolnom a objektivno očrtali vsebino te lepe mladinske knjižice. Brez ozira na desno in na levo povemo na glas: Nas je knjižica jako zadovoljila, in po naši sodbi so marljivi gospodje pisatelji lahko veseli svojega lepega dela za nedolžno mladino! Vse prijatelje otrok prosimo: dajte mladini to knjižico v roke! Ne zato, ker je izšla iz duhovskih rok, marveč zato, ker je resnično lepa in dobra, ker je v njej tečne hrane za mlade duše. Le obilo „Marjetic“ za pirhe! —ab—

Šolske vesti.

Značilno. Na c. kr. rudniški šoli v Idriji je zopet razpisano učno mesto, ker se je za to mesto imenovani gosp. Ivan Vrščaj odpovedal tej službi. Imenovani gospod je ostal raje na svojem dosedanjem mestu, dasi je le začasno na privatni šoli nastavljen, kakor pa, da bi bil nastopil službo na c. kr. šoli v Idriji.

Izpremembe pri učiteljstvu. V pokoj sta šla nadučitelja gg. Jos. Družovič pri Sv. Jurju na Pesnici in Josip Kliné v Artičah pri Brežicah; nadalje učitelja gospoda Matevž Kresnik na mestni deški šoli v Celju in Fr. Šnuderl v Ostrivici pri Št. Jurju ob Taboru.

Priznanje deželnega šolskega sveta sta dobila okrajni šolski nadzornik v Celju gg. Jos. Zupanek za svoje marljivo poslovanje ter nadučitelj v Artičah Josip Kliné povodom svojega umirovljenja za mnogoletno zaslužno delovanje v šoli.

Nova nemška šola. Deželni šolski svet je dovolil, da se ustanovi edno-

razredna ljudska šola z nemškim učnim jezikom v občini Slatina. Šola bode v drugem krajnem razredu.

Zrelostni izpit iz veronauka. Poljski klub državnih poslancev je sklenil v zmislu sklepa gališkega deželnega zbora zahtevati od naučnega ministra, da se uvede obligatni izpit iz veronauka pri zrelostni izkušnji na srednjih šolah.

Izpremembe med učiteljstvom na Štajerskem. Nadučitelj v Loki pri Sladki gori je postal def. učitelj gospod Franc Rošker, nadučitelj na šoli v Šmarji, okraj Gornji grad, je postal def. učitelj gosp. Janez Burdian, nadučitelj v Kapeli def. učitelj gosp. Kvirin Pertel s Sladke gore. V Sevnico pride za učitelja def. učitelj g. Jožef Brinar, za učitelja pri Sv. Duhu pri Ločah prov. učitelj g. Franc Cmerenšek, na ljudsko šolo Leitersberg-Karčovina def. učitelj gospod O. Herbst z Marenberga, v Čadram pride za učiteljico def. učiteljica gospo-

dična Frančiška Krajnik iz Ajdovščine, v Kapelah pa je za učiteljico imenovana prov. učiteljica gdč. Terezija Petovar. — Za učiteljico ročnih del v Račjem je imenovana gdč. Marija Meško, za učiteljico ročnih del v Sl. Gradcu gdč. Karolina Vrečko, za učit. ročnih del v Središču pa gdč. Ema Unger. — Stalno umirovljeni so gg. nadučitelj Jožef Kline v Artičah nadučitelj Jožef Druzovič pri Sv. Juriju na Pesnici, učitelj Matija Kresnik v Celju.

Izpremembe med učiteljstvom na Primorskem. Gg.: Ivan Hrast iz Cerknega je prestavljen k sv. Luciji, Josip Kenda iz Idrije na Lubinj, Ferdinand Jelinčič iz Loga v Podmelec, Josip Rakovšček iz Viške gore v Cerkno, Ivan Gerželj ml. iz Cadruga na Idrijo.

Komisija dež. šol. sveta se je izjavila, da je treba graditi v Novem mestu novo gimnazijsko poslopje.

Ljudska šola pri sv. Petru v Ljubljani se začasno razširi v dvorazrednico. S tem se je napravil zopet mal korak naprej za šolstvo na periferiji Ljubljane. Vasi Moste, Selo, zunanji Udmat, Tomačevo, Jarše, Obrije, Šmartno in Hrastje ob Savi so brez vsake šole ter jim je moral doslej zadostovati le en razred pri Sv. Petru.

Proti grščini na gimnaziji. V ptuj-skem občinskem svetu je bil sprejet

predlog, naj se magistrat obrne na mero-dajna mesta, naj se obligatni pouk grščine na ptujski gimnaziji odpravi in naj se dá starišem prostost, izvoliti za svoje sinove pouk v grščini ali francoščini. Ptujski magistrat se bode obrnil tudi na ostale občinske svete v Avstriji, naj skle-nejo tudi za ostale gimnazije slične izjave.

Novi nemški pravopis. Učni mi-nister je poslal vsem deželnim vladam in deželnim šolskim oblastim odlok, naj se na srednjih in nižjih šolah počenši s šolskim letom 1902. vpelje novi nemški pravopis pri pouku v učnih knjigah. V obče bode novi pravopis s 1. jan. 1903 stopil v veljavo.

Razpisane učiteljske službe. Na petrazredni utrakvistični ljudski šoli v Brežicah (II. plač. razr.) je popolniti mesto učitelja stalno, oziroma začasno. Prošnje do 26. marca. — Na štirirazred-nici pri sv. Ani na Krembergu je popolniti mesto učitelja stalno, oziroma začasno. Prošnje na krajni šolski svet do 28. marca. — Na Goriškem. V šolskem okraju goriške okolice se razpisuje v de-finitivno nameščenje: 1. mesto nadučit-elja na dvorazrednih ljudskih šolah v Št. Ferjanu in Šempasu ter 2. mesto učitelja-voditelja na jednorazredni ljudski šoli v Plaveh. Prošnje do srede aprila na dotične krajne šolske svete

Drobtine.

Nesramnost. „Tovariš“ piše v svoji zadnji številki o izpolnovanju krščanskih dolžnosti takole cinično: „Učiteljev (do-pisnik govori o dveh učiteljih iz Žitečke vasi) ni videti v cerkvi noben, še tako velik praznik. Šolski mladini dajeta seveda s tem slab izgled. Kako bi bilo torej

mogoče, da bi postali kedaj iz takih otrok dobri ljudje (ki bi radovoljno upo-gibali vratove v klerikalni jarem!) — Kaj je torej sveta dolžnost obeh učiteljev? — Zdaj se pa držite za trebuh sicer vam od smeha poč! — Vsako nedeljo in praznik bi morala klečati

pri glavnem oltarju (morda celo pri maši streči) in moliti tam rožni venec (najbrž na glas). — Ko bi se to v resnici zgodilo, potem bi sv. Martin v oltarju kmalu ne imel več pēt — ker bi mu jih zlizala.“ Tako surovo smeši „Tovariš“ cerkveno zapoved, ki veleva vsakemu kristjanu, da se vdeleži ob nedeljah in praznikih božje službe in izpostavlja zaničevanju tiste učitelje, ki dajejo mladimi lep izgled! Tako se drzne norčevati iz rožnega venca! — Gospod Dimnik! Včasih pa kaj ginljivo pišete o molitvi svetega rožnega venca, zlasti v knjigah, s katerimi upate napraviti kaj dobička. — Pri oltarju klečati in sveti rožni venec moliti, je skrajno poniževalno za naprednega učitelja. A kakemu liberalnemu prvaku opravljati službo lakaja in mu lizati pete, v tem se javlja seveda učiteljski ponos. V najzadnjem gorjanskem mežnarju ne tiči toliko hlapčevskega duha, kolikor ga je najti pri voditeljih naprednega učiteljstva!

Denucijantstvo je grda reč. „Tovariš“ toži „da se po klerikalnih duhovnikih preganja in denuncira učiteljstvo“. A največji denuncijanti svojih tovarišev so napredni učitelji. Zlasti, kedar se gre za kako službo (n. pr. v Ljubljani), potem tekajo in brusijo pete od Poncija do Pilata in denuncirajo svoje tovariše na zgoraj in spodaj. Takrat se celo „napredni“ več ne poznajo in vrana kluje vrani oči. Ej o denucijantstvu le molčite! . . .

Predrzna žalitev slovenskega naroda. Nemški „pedagog“ Edvard Meierl je spisal za učitelje knjigo: „Präparation zur unterrichtlichen Behandlung des Heimatlandes Steiermark.“ V tej knjigi je polno psovka zoper Slovence. O njih se drzne nemški pedagog pisati: „Die Slovenen sind ein Volk von Mägden und Holzknechten. Sie sprechen noch immer eine uns (Deutschen) unverständliche

Sprache. Sie essen nur Haiden und Türkensterz. . . Vkljub temu, da so Slovenci to drzno sramotenje ogorčeni zavrnilo, je štajerski dež. šolski svet z odlokom dne 3. oktobra 1901 knjigo vsem učiteljem in učiteljskim knjižnicam priporočil v nakup in okrajni šolski sveti so poslali ta odlok tudi šolskim vodstvom v slovenskem delu Štajerske. Tu je treba odločnega odpora!

Novi nemški pravopis. Dolgotrajna prizadevanja, da se vpelje enoten nemški pravopis, so vendar dosegla znaten uspeh, ker so se zastopniki Nemške, Avstrije in Švice složili, da izdajo v tem oziru enake odloke. Že sredi 19. stoletja so se razne države bavile s tem važnim vprašanjem, ali do edinosti ni prišlo. Leta 1901. pa so se v Berlinu vendar zedinili gledé enotnega pravopisa. Na podlagi pravil, ki so se tu določila, je sestavljen „Besednjak za novi nemški pravopis“, ki ga je izdala knjigarna Tempsky. Na 22 straneh so natisnjena pravila novega pravopisa, ostalih 250 strani pa obsega 35.000 besedi. Tako vstreza novi besednjak vsem zahtevam.

Žalostno stanje ruskega učiteljstva. Na Ruskem je ljudsko šolstvo še v povojih. Zato ni čudno, da se pojavlja tudi veliko pomanjkanje učiteljstva. Temu ni krivo toliko slabo gmotno stanje, kolikor slab obisk učiteljskih semenišč. Učno ministerstvo je vsled tega nedostatka dopustilo, da smejo dijaki, ki so dovršili četrto gimnazijski razred, poučevati na ljudskih šolah. Vendar morajo preje izvršiti izpit učne usposobljenosti.

Moderne šolske klopi. Dobra šolska klop mora vsaj to nuditi, da se na njej varno in složno sedi. Razni poizkusi, da se premakljivostjo posameznih delov klopi omogoči higienično sedenje in stanje se ni posrečilo. Povsod so se vrnili nazaj k nepremakljivi šolski klopi. Najbolje so se obnesle klopi z dvema sedežema.

Šolsko vprašanje na Angleškem

Ko se je angleški parlament zopet otvoril, je bilo v prestolnem govoru naslednje mesto: „Predložil se vam bode načrt o zboljšanju pouka v prvih ljudskih in srednjih šolah.“ Ta načrt še ni predložen, pa vsi vedo, zakaj se zlasti gre in pričakujejo od vladne predloge povoljno ureditev šolstva. Pouk v srednjih šolah tu ne pride v poštev, zanimanje se obrača na obligatorično, elementarno šolo. — Leta 1870. je bila vpeljana splošna dolžnost obiskovati šole z dostavkom, da se ji lahko zadosti na državnih ali privatnih šolah. Prve se vzdržujejo na državne troške in pouk je brezplačen. A v teh šolah se krščanski nauk ne poučuje. Ravno ta razlog je povzročil večji del ustanovitev privatnih šol, ki se imenujejo „Denominational schols“, ker so bile ustanovljene in se vzdržujejo od raznih verskih družb. Seveda se tu poučuje krščanski nauk dotične konfesije. Posebno so si katoličani veliko prizadevali, da bi mnogo elementarnih šol ustanovili, ki bi mogle z državnimi šolami v vsakem oziru tekmovali. Dočim so razne druge verske stranke (to velja posebno o neanglikanskih protestantskih sektah takoimenovanih nonkonformistov,) svoje šole izročile vladi, se to nikdar ni zgodilo s katoliškimi šolami.

Vendar je tudi gmotni položaj privatnih šol zelo težaven. Ravno toliko morajo vedno storiti, kot državne šole, iste predmete morajo poučevati in isti učni uspeh doseči, imajo ista pravila in jih nadzorujejo isti nadzorniki, dobivajo pa zelo majhno državno podporo, torej jih morajo vzdrževati dotične verske družbe oziroma stariši sami. Lepo je označil položaj privatnih šol na letnem zboru katoliškega društva Birminghamskega njegov predsednik, duhovnik M. J. Glancey, ko je navedel naslednje razlike med

državnimi in katoliškimi šolami, ki se morajo odstraniti:

1. Privatne šole so podvržene divji konkurenci državnih šol, katere vzdržujejo z visokimi dohodki davkov.
2. Vzdrževalci privatnih šol morajo plačevati davek za vzdrževanje državnih šol, dočim njih lastne šole hirajo.
3. Ker so privatne šole podvržene istim predpisom in istim nadzornikom, in se od njih zahtevajo isti uspehi, se morajo tudi javna denarna sredstva razdeliti med vse družbe, ki šole vzdržujejo.
4. Posledica sedanjega zistema je, da se neštevilni otroci pomanjkljivo podučujejo v slabo opravljenih šolah in od slabo plačanih učiteljev.
5. In kaj je vzrok, da se ne ravna z državnimi in zasebnimi šolami jednako? Vzrok je ta, da privatne šole poleg predpisanih svetnih predmetov nudijo še poduk v krščanskem nauku. Če bi bil ta posebni predmet glasba, telovadba ali ples, bi bile privatne šole zato posebej plačane, a ker je ta predmet krščanski nauk, zato so celo kaznovane s tem, da se jim odteguje vsaka podpora.

Zahteve katoličanov gledé na šolstvo je združil vojvoda norfolški na zadnjem zboru southwarških katoličanov v naslednji resoluciji:

„Shod zahteva od vlade, da zboljša sedanjo nezadostno šolsko postavo, po kateri so vzdrževalci privatnih šol prisiljeni davek plačevati za državne šole, v katere po svoji vesti ne morejo pošiljati svojih otrok, dočim ne dobivajo privatne šole nič teh davkov, zato se morajo vse javne šole enako podpirati.“

Ker se anglikanski škofje in nonkonformisti v tej zadevi strinjajo s katoličani, je upati, da proderejo s svojimi zahtevami.

Nov način poučevanja v petju se vedno bolj širi po Nemčiji. Imenuje se navadno metoda Chevè in obstoji v

tem, da se glasovi ne izražajo s sekircami, temveč s številkami. Prvi jo je iznašel matematik P. Galin. A prezgodnja smrt je zabranila, da ni mogel izdati pevske knjižice vrejene po svojem sistemu in še manj svojo iznajdbo praktično uporabljavati. Največ jo je pomagal razširjati neki Chevè v Parizu. Zato se metoda tudi imenuje s popolnim imenom: „metoda Galin-Paris-Chevè“. Učni smoter, ki ga zasleduje, je ta, da privede učenca potom samodelavnosti do samostojnosti. Osmero tonov navadne dur-lestvice c, d, e, f, g, a, h, c, se zaznamuje s številkami 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1. Za imena služijo zlogi, ki jih je vpeljal že Guido iz Arezza: ut, re, mi, fa, sol, la, si. S tem, da se spravi temeljni ton „1“, s temeljnim tonom kake moderne lestvice v soglasje, n. pr. z „f“, ki je temeljni ton „1“ v „f“-duru, se prilagodi lahko vsaki glasbeni vrsti in vendar mu je treba znati le eno prvotno melodijo. — Osmero stopinj glasbene lestvice tvori oktavo. Toda ena sama oktava pevcu večkrat ne zadostuje, ker se marsikatero pesmi razvijajo preko nje višje in nižje. Galin je zato že omenjeni oktavi pridejal še višjo in nižjo. Stopinje višje oktave zaznamuje s piko nad številkami, nižje pa s piko pod njimi. Tri oktave so torej izražene na sledeči način:

1	2	3	4	5	6	7	1
globoka							
1	2	3	4	5	6	7	1
srednja							
1	2	3	4	5	6	7	1
visoka oktava.							

Toda, kako se zaznamujejo zvišane in znižane stopnje, ker številčna metoda ne pozna „križcev“ (♯) in „be“ (♭)? Zvišano stopinjo zaznamuje črta, ki prekrži številko spodaj od leve navzgor proti desni. Črta, ki pada zgoraj od leve doli

proti desni, zaznamuje znižanje za pol tona. Imenujejo pa se zvišane stopnje: tä, rä, mä, fä, schä, lä, sä, tä, znižane pa: tö, rö, mö, fö, schö, lö, sö, tö. — Ta kratka izvajanja že dovolj označujejo preprostost novega sistema. Na Nemškem je izšlo že več knjig, ki imajo namen „metodo Chevè“ razširiti in vpeljati v šole.

Predarlski učiteljski pokojninski zaklad dobi po sedanji dež. postavi iz zapuščine ces. svet. dr. S. Jenny-ja v Hardu 67.000 K. Pred tremi leti bi bil dobil pokojninski zaklad le 3 K. Kako lahko se dobi denar, ne da bi bilo treba kmetu poseči globoko v žep!

Badenska vlada je predložila deželnemu zboru načrt zakona glede zboljšanja plač ljudskim učiteljem. To zboljšanje naj bi bilo le začasno in vendar bi trebalo zato 630.000 mark.

Čudna sestava števil. Nek angleški matematik priobčuje sledeča računa:

$1 \times 9 + 2 = 11$
$12 \times 9 + 3 = 111$
$123 \times 9 + 4 = 1111$
$1234 \times 9 + 5 = 11111$
$12345 \times 9 + 6 = 111111$
$123456 \times 9 + 7 = 1111111$
$1234567 \times 9 + 8 = 11111111$
$12345678 \times 9 + 9 = 111111111$
$123456789 \times 9 + 10 = 1111111111$
$1 \times 8 + 1 = 9$
$12 \times 8 + 2 = 98$
$123 \times 8 + 3 = 987$
$1234 \times 8 + 4 = 9876$
$12345 \times 8 + 5 = 98765$
$123456 \times 8 + 6 = 987654$
$1234567 \times 8 + 7 = 9876543$
$12345678 \times 8 + 8 = 98765432$
$123456789 \times 8 + 9 = 987654321$

„Schulverein“ na Koroškem je v zadnjih štirih letih za ponemčevanje koroških Slovencev izdal 65.754 kron. Iz Koroške je dobil v teh letih vsega skupaj

26.566 kron; izdal je torej znatno več nego je dobil.

Najvišja gora v Afriki. Harry Johnston je londonskemu geografičnemu društvu poročal, da ni najvišja gora v Afriki Kilimandscharo, kakor se je doslej sodilo, temveč Ruwenzori, ki stoji na meji Ugande med Albertovim in Albert-Edvardovim jezerom, malo severno od ravnika Johnston je po velikem naporu priplezal 4440 m visoko, nad njim pa se je dvigal vrh gore še kakih 1800 m visoko v nebo; tako da se njegova višina določa na približno 6250 m. Večni sneg je ležal do višine 3900 m.

Šolski bratje so vodili v začetku l. 1901. v Evropi in v misijonskih pokrajinah 2009 šol z 8230 razredi; poučevali so 350 000 dečkov in mladeničev, vzgojevali okoli 8000 sirot, združili 32.572 mladih ljudi v mladeniških domih in 21.000 prejšnjih učencev v podpornih in drugih društvih.

Na portugalskih ljudskih šolah se smatra verouk kot postranski predmet, gimnazije so brezverske in na visokih šolah se razširja ateizem. Od tod podivjanost ljudstva, nevera učeče se mladine in upor v armadi.

Pedagogu Ivanu Krst. de la Salle na čast bodo postavili v cerkvi sv. Petra v Rimu velik kip. Podoba bode 5.65 m visoka in bo predstavljala svetnika, učečega dva poleg njega stoječa otroka. Kip bode izklesal podobar Aureli — kakor upa — v poldrugem letu. Soha bode stala na 1.1 m visokem, 2 m širokem in 1.5 m globokem podstavku. Skupni stroški so proračunjeni na okroglih 100.000 frank.

Angleško društvo za zabranjevanje krutosti nasproti otrokom podaja nastopne statistične podatke: 519.849 otrok je žrtva zanemarjenosti in trpi glad; 81.748 otrok mora prenašati trpinčenje vsake vrste; 62.212 mladih bitij berači

po cestah, 14.794 mladih deklic je žrtva nenravnosti; 11 332 otrok ima neprimerno in škodljivo opravilo. Konečno omenja 2356 smrtnih slučajev vsled trpinčenja, o katerem je pa društvo bilo prepozno obveščeno, da bi moglo še pravočasno in uspešno posredovati.

Zakon o ureditvi učiteljskih plač, ki ga je sklenil gornjeavstrijski deželni zbor, je zdaj dobil najvišje potrjenje. — Po novem zakonu se odpravi kategorija podučiteljev, ki zdaj postanejo učitelji drugega razreda. Učiteljice bodo imele povprek isto temeljno plačo, a izključene so od ravnateljskih mest. Uredil se je tudi penzijski fond, v katerega je treba vplačevati prvo leto po izpitu vsposobljenja 10% od skupne plače, a nadalje po 2%. Službena leta se štejejo od izpita vsposobljenosti. Po desetletnem službovanju znaša mirovnina 40% cele plače in raste vsako leto za 2%.

Šola in zločin. Neki liberalni berlinski list objavlja pod naslovom: Pariz in njegovi mladi zločinci, sledeče vesti iz Pariza: „Vsi sodniki glavnega mesta so se izjavili, da se pokvarjenost mladine v Parizu strašno širi. Tisti ki razmere natančneje poznajo, pravijo da so to mnogo povzročile brezverske šole tekom 20 let, kar so vpeljane na Francoskem, pa tudi materijalizem časa. Starejših zločincev je manj, a najhujši so mladeniči od 14. do 24. leta. Sovražniki cerkve, bodisi liberalci, bodisi socialni demokrati pravijo, da je glavni vzrok zločinstev in surovosti pomanjkanje izobrazbe. Ako bi bila izobrazba popolnejša, bi oplemenila mladino. Toda pariški dopisnik zavrača take trditve s sledečimi podatki: „Večina mladih zločincev ni neizobražena. Nasprotno so se oni s slabim čtivom navdušili za svoje pomilovalne „junaške“ čine. Sama izobraženost ne stori človeka svobodnega. Izobrazba brez vzgoje in mo-

rale še poveča zlo. Na 73 neizobraženih hudodelcev jih pride 218 dobro poučenih. Francoska brezverska šola ne more vzgajati, temuč le poučuje. Ako naj šola vzgaja, je potrebno, da je ves pouk prešinjen z duhom svete vere.

Zasluženo odlikovanje. Znani prvoboritelj za krščansko učiteljsko organizacijo in predsednik „avstrijske katoliške učiteljske zaveze“ gospod Jožef Moser je bil nedavno imenovan ravnateljem meščanske šole na Dunaju. Čestitamo!

Škodljivost črnila. Kako nevarno vtegne biti črnilo otroškemu zdravju, o tem razpravlja nek vladni odlok na Nemškem. Škodljivost črnila opisuje na sledeči način: Bakteriološka preiskavanja so dokazala, da se v črnilu skoraj vedno nahajajo plesnjive glivice in škodljive bakterije v veliki množini, zlasti če se tintniki vselej skrbno ne zapirajo. Majhne živali n. pr. morski prešički, miši in podgane, katerim so se take bakterije vcepile,

so poginile v malo dneh. Zato je lahko umeti, zakaj včasih že mali zbudljaji s peresom pri marsikaterih osebah povzročé smrt. — Mnogo otrok ima navado pero vtakniti v usta in je celo oblizati. Na ta način pridejo glivice in bakterije s slino v želodec in tankaj zaplodijo kal raznih bolezni. Drugi hočejo madež, ki so ga napravili v zvezek ali na papir, s tem odpraviti, da črnilo kar poližejo. Vladni odlok strogo svari pred takimi razvadami.

Šola na dražbi. Če prav so šolske razmere pri nas zelo pomanjkljive, vendar se menda še ni zgodilo da bi bila kaka šola na dražbi prodana. Tak slučaj pa se je prigodil v Kolmansdorfu na Pruskem. Tam se je zidalo novo šolsko poslopje in občina je prispevala del stavbenih stroškov. A predsednik krajnega šolskega sveta je ta denar poneveril. Minister ni hotel nadomestiti poneverjene svote in tudi občina se je branila. Stavbenik je zato novo poslopje prodal na dražbi.

Listnica uredništva.

P. n. naročnikom: Današnja številka je za dva dni zakasnela. Prosimo blagovoljno potrpljenja! Opravki se množé, a moči ne rastejo ž njimi v isti meri. Prihodnja številka izide veliko soboto.

G. N. v M.: Vprašujete, kaj bomo odgovorili na „Tovariševo“ očitanje, da je „Slov. Učitelj“ katehetski list. Ko bi hoteli zavračati vse budalosti, kar jih je v „Tovarišu“ nagromadenih, ne pridemo nikdar do konca. Škoda časa in črnila. Na vaše vprašanje pa odgovarjamo, da gre okoli 500 iztisov našega lista med svetno učiteljstvo. Zlobna laž je, da list komu usiljujemo in da mu ga zastonj pošiljamo, če prav ga nam dvakrat ali trikrat vrne nazaj. Tudi mnogo marljivih sotrudnikov imamo med učitelji in učiteljicami. Sploh se pa marsikaterim člankom itak pozna, da niso prišli iz duhovskih rok. Zakaj naj bi bil torej „Slov. Učitelj“ katehetski list? Katehetike prinaša žal premalo in želeli bi v tem oziru nekaj več sotrudnikov med kateheti.

Na Štajersko: Na dopisnici ste nam obljubili, da vpošljete nek članek. Pričakovali smo ga že za to številko — a zaman. Prosimo prihodnjijč.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.